

4. 1. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Stanou se rozsudky listinnými důkazy?

Právní povaha rozsudků je v kontinentálních právních systémech dlouhodobě ustálena. Rozsudky typicky tvoří precedenční právo, byť v sobě nesou určitou sílu fakticity (mnohdy úměrnou postavení instance, která je vydala), a právně závazné jsou pouze pro znesvářené strany. Přestože se účastníci řízení často ohánají judikaturou a zásadou předvídatelnosti soudních rozhodnutí, soudy si cení ústavně zakotvené zásady nezávislosti a k závěrům svých kolegů v obdobných věcech se staví zdrženlivě. Rozsudky v jiných věcech zásadně nejsou prezentovány jako listinné důkazy a nejsou v řízení prováděny. Bude ale situace stejná i poté, co nabude účinnosti nový občanský zákoník?

Procesní zásada v hmotném právu

Chtělo by se říci, že hmotněprávní předpis nemůže nic změnit na chápání rozsudku jako klíčového procesního úkonu soudu. Jenže to by v novém občanském zákoníku nesmělo být ustanovení § 13 následujícího znění: *„Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.“*

Výše uvedené ustanovení tak do českého pozitivního práva **zakotvuje zásadu předvídatelnosti soudních rozhodnutí v té podobě, že stanoví právo na to, aby byly obdobné věci rozhodovány shodně, resp. obdobně**. Tuto právní úpravu lze jednoznačně podpořit, když hlavním záporným atributem vymáhání práva v České republice je aktuálně bohužel poměrně nízká předvídatelnost soudních rozhodnutí. Soudy rády zapomínají, že i jejich nezávislost má své mantinely, a měla by končit tam, kde se střetává s legitimním očekáváním účastníků, které je součástí práva na spravedlivý proces.

Nelze ale přehlížet, že tato zásada mohla být spíše součástí některé z řady novel občanského soudního řádu, než součástí základních zásad občanského práva hmotného. V kombinaci s tradičními procesními břemeny tvrzení a důkazním totiž může výrazně změnit náhled na závaznost a povahu rozsudků v českém právu.

Argumentace judikaturou před a po 1. 1. 2014

Nejlépe lze změnu v chápání rozsudků demonstrovat na následujícím příkladě:

- Ve sporu vedeném před 1. 1. 2014 se účastník řízení dovolává zásady předvídatelnosti

soudních rozhodnutí a na svoji podporu předloží několik rozsudků vydaných v obdobných věcech. **Soud tyto rozsudky neprovádí jako důkaz a argumenty účastníka zůstávají právním hodnocením, které zásadně náleží soudu.** Předložené rozsudky jsou v souladu s ustanovením § 159a odst. 1 občanského soudního řádu závazné jen pro strany toho konkrétního sporu.

- Ve sporu vedeném po 1. 1. 2014 se účastník řízení dovolává zásady předvídatelnosti soudních rozhodnutí a na svoji podporu předloží několik rozsudků vydaných v obdobných věcech. **Tím se ale účastník fakticky dovolává aplikace ustanovení § 13 nového občanského zákoníku. Protože jde o normu hmotného práva, stíhá ho podle ustanovení § 101 odst. 1 občanského soudního řádu povinnost tvrzení a korespondující povinnost důkazní.** Účastník řízení tak musí tvrdit existenci jiných právních případů, jejich obdobnost k projednávanému právnímu případu a existenci pravomocných soudních rozhodnutí v takových věcech [1]. K tomu musí navrhnout patřičné důkazy, tedy soudní rozhodnutí (rozsudky). **Soud pak bude povinen v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů tyto rozsudky k důkazu provést nebo v odůvodnění rozsudku vysvětlit, proč je k důkazu neprovedl.** V návaznosti na to se pak může účastník řízení proti rozhodnutí odvolat za použití odvolacích důvodů uvedených v ustanovení § 205 odst. 2 písm. d), e) nebo g) občanského soudního řádu (podle toho, zda soud rozsudky k důkazu neprovedl, nebo provedl, ale dovedl, že se nejedná o obdobné věci, nebo provedl a přesto věc posoudil jinak).

Zůstanou tedy rozsudky závazné jen pro strany sporu?

Povaha rozsudků se tak od 1. 1. 2014 může výrazně změnit a české právo se v mnohém přiblíží precedenčnímu anglosaskému právu. **Rozsudek vynesený v konkrétní věci bude sice nadále vykonatelný pouze mezi účastníky řízení, ale třetí osoby, kterým bude znám, se ho budou moci dovolávat v rámci svých skutkových tvrzení v obdobném právním sporu.**

Tento krok správným směrem s sebou ponese další důsledky. Především špatný rozsudek by mohl strhnout lavinu obdobných rozhodnutí a na jednotlivé soudce proto budou kladeny mnohem vyšší nároky co do kvality odůvodnění rozhodnutí. Dále může dojít k většímu zatížení soudů (např. zvětšení objemu soudních spisů) a zneužívání zásady předvídatelnosti soudních rozhodnutí k prodlužování sporu. Soud totiž bude muset, respektive měl by, rozsudek nejprve alespoň zběžně pročíst, aby mohl přijmout závěr, že nejde o rozsudek v obdobné věci. Konečně může dojít i k tomu, že soud se bude chtít za zásadu předvídatelnosti „skrýt“ a bude slepě postupovat podle obdobných rozsudků, ale přehlédne, že jím projednávaná věc vykazuje odchylky. **Soudům tak vlastně přibude od 1. 1. 2014 nová povinnost se kromě právního posouzení věci vypořádat i s existencí judikatury v obdobných věcech a buď takovou judikaturu následovat, nebo účastníkům přesvědčivě vysvětlit svůj odchylný názor.**

Mgr. Stanislav Servus, LL.M.,
advokát

Mgr. Michal Vrajk

[DVOŘÁK & SPOL., advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Oasis Florenc
Pobřežní 12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
Fax: +420 255 706 550
e-mail: office@akds.cz

[1] Leda by byla existence takové judikatury soudu známa z jeho činnosti podle ustanovení § 121 občanského soudního řádu, ale účastník dbalý svých procesních práv se na toto nemůže spoléhat.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)